

Het PentaTone-gebouw in Baarn

Succeslabel

Het sprookje van PentaTone

Stel je wordt samen met Philips Classics 'opgeheven', maar krijgt als doekje voor het bloeden de opnamefaciliteit mee. Dat overkwam de medewerkers van het vroegere Recording Centre van Philips Classics. Vervolgens richten drie oud-collega's van Philips Classics het label PentaTone op om de sacd-markt te veroveren. Dat lukt slechts gedeeltelijk, maar het wordt toch een onwaarschijnlijk succes! PentaTone viert nu zijn tienjarig jubileum. Het verhaal van audiopioniers Giel Bessels, Dirk van Dijk en Job Maarse.

TEKST: RENÉ SEGHERS

Giel Bessels was van oudsher rechtenmanager bij Philips Classics. Een baan die niet zomaar op zijn pad kwam: 'Ik had iets met klassieke muziek vanuit mijn jeugd. Ik heb ook zelf piano gespeeld, maar op een gegeven moment heb ik toch voor een juridische studie gekozen. Ik zocht na mijn studie naar iets dat ik leuk vond, en zo kwam ik rond 1982 bij PolyGram terecht en vandaar bij Philips Classics. Dat waren mooie tijden, want de cd was net uitgevonden en alles kon. Sony stapte weer in en er werden op een wolk van geld fantastische deals gesloten. Ik werd ingeschakeld om ervoor te zorgen dat managers niet teveel weggaven aan de artiesten.

Verzadiging

In de jaren negentig trad er verzadiging in de cd-markt op. Bessels: 'Omstreeks 1998 werd PolyGram verkocht aan Seagram, waarna het onderdeel van Seagrams divisie Universal werd. Die had drie klassieke labels en toen de koek echt op raakte werd Philips bij Decca ondergebracht. Enkele jaren eerder was het Philips Recording Centre al gesloten en omgedoopt in Polyhymnia. Als management buy-out namen enkele werknemers dat over, met behoud van wat orders. Dirk van Dijk benaderde zijn oud-collega's aldaar. Dat was net op het moment dat ze sacd-experimenten deden. Dirk vatte toen het plan op om daar een label rond te bouwen. Hij vroeg Job Maarse erbij, een ouwe rot in het vak van produceren en Artists & Repertoire. Ik werd er voor de zakelijke kant bij gevraagd: contracten, auteursrechten, marketing en promotie. Job heeft de contacten met dirigenten, solisten en noem maar op.'

Uiteraard werden de heren op dat moment voor gek versleten, want de markt zat muurvast. Maar Bessels herinnerde zich het vertrekpunt van de cd aan het eind van het platen tijdperk: 'Ik had in 1982 gezien dat een nieuwe technologie in staat is om een nieuwe markt open te breken. Dat was ons idee met het opzetten van PentaTone. Wij dachten dat de sacd de standaard zou worden in de surround-soundbeleving van de klassieke muziek.' Dat bleek een fikse vergissing. Bessels: 'Sacd is nooit een opvolger van de cd geworden. De cd was een openbaring qua slijtvastheid en bedieningsgemak. Die voorsprong had de sacd niet. Het marketen van superieure geluidskwaliteit alleen bleek lastig, want dat kun je alleen doen door het te laten horen.'

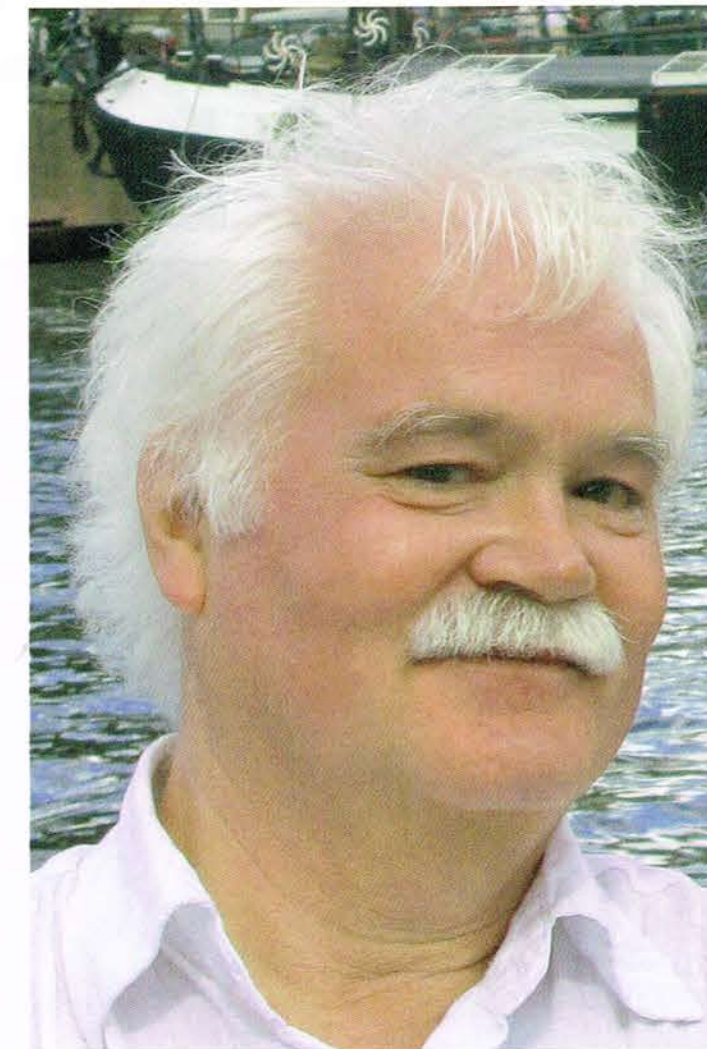
Quadrafonie

Dat bleek overigens al eerder, toen Philips met veel bombarie het quadrafonie-formaat lanceerde in de jaren zeventig. Bessels: 'Ho, ho - dat mislukte niet vanwege de geluidskwaliteit, want die was echt superieur. Het was alleen onmogelijk die superieure geluidskwaliteit thuis te reproduceren, want het minste stofje ruïneerde de split in de groef. De afspelerapparaten konden het dus niet aan. Maar een sacd-schijf in een surround-soundomge-

ving kan die oude quadrafonie-opnamen juist moeiteloos weer geven. Vandaar dat wij die oude Philips *Quadrafonie*-catalogus opnieuw zijn gaan uitgeven. Daar zitten waanzinnige opnamen van Claudio Arrau bij, van Elly Ameling en The Academy of St. Martin in the Fields met Sir Neville Marriner; er is zelfs een Beethoven-cyclus van Kurt Masur. Topklasse!'

Beginnersgeluk

Tegen alle verwachtingen in maakte PentaTone bepaald een vliegende start. Bessels: 'In 2001 waren de grote labels bezig met het afstoten van contracten. Wij hadden ambities en veel goodwill onder oud-collega's. Daarnaast hadden we een verpletterende presentatie als het erom ging te laten horen wat we van plan waren. De eerste opnamen met het Concertgebouw Kamerorkest klonken fantastisch. Zo hebben we violiste Julia Fischer aan ons kunnen binden. Haar debuutalbum met *Russische Violconcerten* was een instant hit en vestigde vanuit het niets haar reputatie.'

Giel Bessels

Platenlabel

PentaTone had al snel een relatie opgebouwd met dirigent Kent Nagano. Bessels: 'Nagano wilde *Peter en de Wolf* opnemen, gekoppeld aan een modern stuk op hetzelfde thema, maar dan maatschappijkritisch van karakter. Nagano zat destijds onder meer bij het Russian National Orchestra. Dat orkest had vrienden. Eén daarvan heette Sophia Loren. Die zat net in de zaal toen we werden voorgesteld. Wij boden haar de spreekrol aan, maar zeiden ook dat het een politiek getint project was en dat je er eigenlijk een politicus bij moest hebben: 'I could call my friend Bill...' Waarmee ze Bill Clinton bedoelde! Ongelofelijk maar waar bleek uitgerekend Michail Gorbatsjov lid van de raad van adviseurs van het orkest en zo trad het drietal aan voor de spreekgeheeltes. Bessels: 'Dat was natuurlijk een gouden opening om financiering te krijgen. Hetzelfde gold voor die sacd-opname met de bruiloftsmuziek van prinses Máxima en Willem-Alexander. Dat bracht de zaken voor ons in een stroomversnelling.'

Vette jaren

Natuurlijk garanderen incidentele successen geen voortbestaan op lange termijn, maar juist toen in 2008 de grote *shake-out* plaatsvond onder platenzaken - met op het hoogtepunt het faillissement van Tower Records in Amerika - trokken begin 2009 de zaken voor PentaTone juist aan. Bessels: 'Naarmate de *majors* slechter gingen draaien, ging het met ons beter. We zijn stabiel en komen met ongeveer vijftien nieuwe producties per jaar en een stuk of tien quadrafonie-uitgaven. Momenteel zijn we met een complete cyclus Wagner-opera's bezig met Marek Janowski.' Met licht ongeloof kijkt ik Bessels kant op, maar met een vette grijns stopt hij mij de eerste twee zelf geproduceerde PentaTone-opnamen van *Die Meistersinger* en *Der fliegende Holländer* in de hand. Waar betaalt PentaTone dat allemaal van? Bessels: 'Janowski ziet dit als een impuls voor zijn werk met het orkest. Vaak brengen orkesten sponsors mee. Ze willen dus zelf graag, anders was het natuurlijk onmogelijk.' De meest in het oog springende naam is die van miljardair-componist Gordon Getty, zoon van, troonopvolger van en sinds de verkoop van het familiebedrijf multimiljardair en uitsluitend bezig met interessante projecten, zoals het produceren van zijn composities. PentaTone bracht enkele cd's van zijn werk uit en is bezig met een project waarbij twee van zijn opera's op sacd

uitkomen. Bessels: 'Daar snijdt het mes aan twee kanten. Getty steunt ons, maar wij brengen hem in contact met geschikte solisten voor composities waar hij nog aan werkt.'

Audiofiel

Van de romantiek van 2012 terug naar het prille begin, komen we al pratend uit bij Bessels als audiofiel: 'Mijn eerste platen-speler heb ik zelf gebouwd, dat koste minder. Later zocht ik naar de beste geluidskwaliteit bij de middelen die ik had. Mijn criterium daarbij was simpel: ik wilde thuis muziek beleven zoals ik het in de concertzaal hoorde. Surround-sound was voor mij dan ook een openbaring. Ik geloofde er direct in. En nog. Surround-sound gaat, nee is het stereoformaat aan het vervangen. Sacd heeft nu een audiofiel image. Maar als ieder huis-houden in de nabije toekomst een Blu-ray speler heeft kunnen wij gewoon door, want Blu-ray schijfjes

hebben dezelfde opslagcapaciteit. Een stap verder zijn we met surround-sound-opnamen online. Wat het medium ook wordt, wij staan vooraan omdat wij met PentaTone een enorme voorsprong hebben wat kennis betreft. Wanneer dat precies is weet ik niet, maar ik voel het aankomen. Kwaliteit, het kan soms even duren. De magnetron en de digitale camera hebben ook tien, vijftien jaar gesparteld voor ze er waren. Maar nu zijn ze niet meer weg te denken! ■

‘Sophia Loren, Bill Clinton en Michail Gorbatsjov traden gezamenlijk aan. Een gouden opening!’

